

บทบาทการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวเชิง วัฒนธรรม : กรณีศึกษาจังหวัดนครพนม

THE ROLES OF PUBIC PARTICALTION IN THE CONSERVATION OF CULTLURAL TOURISM :A CASE STUDY OF NAKHON PHANOM PROVINCE

รุ่งนภา อินทวาท¹ และนันทวรรณ นวลักษณ์²

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาบทบาทระดับบทบาทการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดนครพนม ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยคือ ประชาชนจังหวัดนครพนมในพื้นที่ 5 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองนครพนม อำเภอธาตุพนม อำเภอเรณูนคร อำเภอท่าอุเทน และอำเภอนาหว้า โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน แยกเป็น กลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชาชน จำนวน 296 คน ผู้ประกอบการ จำนวน 79 คน เจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน และสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 25 คน ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลมีจำนวน 3 ชุด ดังนี้ ชุดที่ 1 แบบสอบถามสำหรับเก็บข้อมูลประชาชน ชุดที่ 2 แบบสอบถามสำหรับเก็บข้อมูลผู้ประกอบการ ชุดที่ 3 แบบสัมภาษณ์เชิงลึกสำหรับเก็บข้อมูลเจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล และผู้นำชุมชน โดยทำการวิเคราะห์ข้อมูลประชาชนและผู้ประกอบการด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป และวิเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์โดยการสังเคราะห์และสรุปผล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ปรากฏผลการวิจัย ดังนี้

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชาชน พบว่า บทบาทการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยภาพรวมอยู่ระดับ “ปานกลาง” เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า บทบาทการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์อยู่ในระดับ “มาก” ด้านการปฏิบัติ ด้านการบำรุงรักษา ด้านการวางแผนในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว และด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจอยู่ในระดับ “ปานกลาง”

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ประกอบการ พบว่าบทบาทการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยภาพรวมของผู้ประกอบการอยู่ระดับ “ปานกลาง” เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า บทบาทการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ และด้านการร่วมกันปฏิบัติอยู่ในระดับ “มาก” สำหรับด้านการบำรุงรักษา ด้านการวางแผนในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว และด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจอยู่ในระดับ “ปานกลาง”

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นเจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล และผู้นำชุมชน และพบว่า บทบาทการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดนครพนม แยกเป็นประเด็นๆ ดังนี้

¹ นักวิจัยปฏิบัติการ สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยรามคำแหง

² นักวิจัยชำนาญการ สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยรามคำแหง

1.ด้านการบริหารจัดการ พบว่า บทบาทการมีส่วนร่วมด้านการบริหารจัดการโดยภาพรวม คือการเข้าร่วมประชุมเพื่อวางแผนการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม มีส่วนร่วมในการจัดอบรมให้ความรู้กับชุมชนด้านการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในพื้นที่ มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการร้านค้าจำหน่ายสินค้าพื้นเมืองของที่ระลึกสินค้า OTOP มีการบริหารจัดการจัดเวรยามรักษาความปลอดภัย ความสงบเรียบร้อยบริเวณแหล่งท่องเที่ยว เป็นต้น

2.ด้านการวางแผน พบว่า บทบาทการมีส่วนร่วมด้านการวางแผนโดยการร่วมประชุมเพื่อวางแผนการดำเนินงานการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวกับชุมชน วางแผนพัฒนาประชาสัมพันธ์การอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม วางแผนการจัดระเบียบร้านค้าชุมชน มีส่วนร่วมวางแผนการจัดงานประจำปี เช่น ประเพณีไหลเรือไฟ งานนมัสการองค์พระธาตุพนม เป็นต้น

3.ด้านการดำเนินงานและการปฏิบัติ พบว่า มีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ เช่น มีการแต่งกายชุดพื้นเมืองเพื่อต้อนรับนักท่องเที่ยว มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่างๆ การละเล่นพื้นเมือง การพ้อนรำ เล่นดนตรี

4.ด้านการบำรุงรักษาและปรับปรุงแก้ไข พบว่า มีส่วนร่วมในการจัดสรรงบประมาณเพื่อการบำรุงรักษาสถานที่ท่องเที่ยว มีการจัดหาจัดจ้างเจ้าหน้าที่เพื่อดูแลรักษาสถานที่ท่องเที่ยว มีการจัดอบรมให้ความรู้ด้านการท่องเที่ยว มีส่วนร่วมในการบำรุงรักษาความสะอาดบริเวณหน้าวัด และจัดระเบียบร้านค้าต่างๆ ให้อยู่ในบริเวณเดียวกันอย่างเป็นระเบียบสวยงาม

5.ด้านการคมนาคม มีส่วนร่วมในการแนะนำการคมนาคมที่สะดวกสบายปลอดภัยกับนักท่องเที่ยว มีการจัดมัคคุเทศก์ให้คำแนะนำเส้นทางท่องเที่ยว มีส่วนร่วมในการจัดรถรับส่ง รถรับจ้าง ไปยังสถานที่ท่องเที่ยว

6.ด้านการส่งเสริมเศรษฐกิจในชุมชนของแหล่งท่องเที่ยว เช่น มีร้านขายสินค้า OTOP มีการจัดแสดงสินค้า มีส่วนร่วมในการจัดระเบียบร้านค้า มีส่วนร่วมในการควบคุมราคาสินค้าเพื่อให้นักท่องเที่ยวเกิดความเชื่อถือ มีส่วนร่วมในการส่งเสริมให้ชาวบ้านผลิตสินค้าพื้นเมืองจัดจำหน่าย สร้างรายได้ในครัวเรือน

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม การอนุรักษ์ แหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรม จังหวัดนครพนม

ABSTRACT

The objective of the research was to study the public participation in the conservation of cultural tourism destinations of Nakhon Phanom Province. The purposive samples of this research were: 400 members of tourism destinations of Mueang Nakhon Phanom, That Phanom, Renu Nakhon, Tha Uthen and Na Wa districts; 79 entrepreneurs, 25 government officials including village chief, village management committee, members of sub-district administration organizations and heads of sub-district. The data were obtained from two questionnaires and in-depth interviews and analyzed by employing frequency, percentage, arithmetic mean and standard deviation. The findings are as follows:

The public participate in the conservation of cultural tourism destinations overall at the moderate level. When considered in each aspect, it was found that they participate in practice, maintenance, planning and decision of the conservation at moderate level. They participate in earning the benefit at high level.

The entrepreneurs participate in concerning the cultural tourism destinations overall at moderate level. When considered in each aspect, it was found that they participate in maintenance, planning and decision of the conservation of cultural tourism destinations at moderate level. They participate in practice and earning the benefit at high level. The government officials including village chief, village management committee, members of sub-district administration organizations and heads of sub-district participate in the conservation of cultural tourism destinations as the followings:

1. Management, the officials participate in meeting to plan and provide the workshop to public of the conservation of cultural tourism destinations, the management of local, souvenir, OTOP product shops, and security of tourist sites.
2. Planning, the officials participate in planning the conservation of tourism sites, public relation, organization of local shops and annual festivity.
3. Practice, the officials participate in wearing traditional dresses, participation of the local activities such as traditional plays, dances, and music.
4. Maintenance and improvement, the officials participate in providing budget to maintain tourist sites, hiring tourism staff and training them about tourism management.
5. Transportation, the officials advise tourists of transportation, guide tour routes and provide cars, buses and others to the tourists.
6. Promotion of local economic, the officials provide the OTOP product shops to displays local products, organize the shop regulations and control the price of local products

Keywords: PARTICIPATE, CONSERVATION, CULTURAL TOURISM, NAKHOM PHANOM PROVINCE

บทนำ

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมด้านการบริการที่มีขนาดใหญ่ และเป็นอุตสาหกรรมที่ทำรายได้สูงสุดให้กับประเทศ นโยบายของรัฐบาลโดยกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา เพื่อนำอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของประเทศไทยเติบโตแบบยั่งยืนภายใต้แนวคิด สะดวก สะอาดและปลอดภัย โดยการสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวฟื้นฟูพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการท่องเที่ยวให้ยั่งยืนและสร้างแหล่งท่องเที่ยวใหม่ที่มีศักยภาพเชื่อมโยงระหว่างแหล่งท่องเที่ยวแนวศิลปวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตของชุมชนและธรรมชาติเข้าด้วยกัน เมื่อการท่องเที่ยวมีการพัฒนา โครงสร้างพื้นฐานอื่นๆ ในพื้นที่ก็พัฒนาปรับปรุงเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย นอกจากนี้การท่องเที่ยวยังส่งผลต่อการพัฒนาประเทศ การจ้างงาน สร้างอาชีพ การกระจายรายได้ และการลงทุนในธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวด้วยวิถีทางของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศหรือการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ถือเป็นแนวทางที่สำคัญยิ่ง ในการนำไปสู่การพัฒนาที่ต่อเนื่อง มั่นคงและยั่งยืนของทรัพยากรท่องเที่ยว การท่องเที่ยวในยุคโลกไร้พรมแดน นอกจากคำนึงถึงความคุ้มค่าในเชิงเศรษฐกิจและสังคมแล้ว ยังคำนึงถึงการรักษาสีงแวดล้อม โดยใช้หลักการของแผนแม่บทของโลก (Agenda: 21) เป็น

กรอบการจัดการ จึงจัดเป็นการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน (Sustainable tourism development) โดยแผนแม่บทโลกมีหลักการ 4 ประการ คือ ประการที่หนึ่ง การดำเนินกิจการการท่องเที่ยวในขอบเขตความสามารถการรองรับของธรรมชาติ ชุมชนขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม และวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชน ต่อกิจกรรมการท่องเที่ยว ประการที่สอง การตระหนักในกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีผลกระทบต่อชุมชนขนบธรรมเนียมวัฒนธรรมประเพณี และวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชน (เอกลักษณ์และอัตลักษณ์) ประการที่สาม การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยว ที่มีผลกระทบต่อระบบนิเวศ ชุมชน ขนบธรรมเนียม วัฒนธรรมประเพณี และวิถีชีวิตที่มีต่อการท่องเที่ยว และประการสุดท้าย การประสานความต้องการและกำหนดแผนงานทางเศรษฐกิจ การดำรงอยู่ของสังคม และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่นอย่างยั่งยืน จังหวัดนครพนมเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีแผนการท่องเที่ยวโดยการขับเคลื่อนแนวคิดนครพนมเมืองนำอยู่การขับเคลื่อนแนวคิดนครพนมเมืองนำอยู่ภายใต้ยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด จะมุ่งเน้นเรื่องการท่องเที่ยว เนื่องจากมีทรัพยากรด้านการท่องเที่ยวที่โดดเด่นและหลากหลาย โดยเฉพาะการท่องเที่ยวเชิง

ศาสนาและวัฒนธรรม ที่มีสิ่งศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคู่เมืองเช่น พระธาตุพนม พระธาตุประจำวันเกิดทั้ง 7 วัน ประดิษฐานอยู่ โดยให้มีการเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เพื่อสร้างความต้องการด้านการท่องเที่ยวร่วมกันระหว่างประเทศ (ไทย สปป.ลาว เวียดนาม) และเชื่อมโยงสู่จีนตอนใต้ และจีนตะวันออก จังหวัดนครพนมได้ยกระดับแหล่งท่องเที่ยวริมฝั่งแม่น้ำโขงมาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้จังหวัดนครพนมเป็นเมืองศูนย์กลางการท่องเที่ยวแห่งอนุภูมิภาคกลุ่มน้ำโขง เมืองท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เมืองพักผ่อน จังหวัดนครพนมอดีตเป็นศูนย์กลางของอาณาจักรศรีโคตรบูรอันรุ่งเรือง และมีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ สถานที่สำคัญทางวัฒนธรรมทั้งหมดที่กล่าวมานั้นเป็นพื้นที่ที่มีความเป็นเอกลักษณ์ และวัฒนธรรมที่ชัดเจนควรแก่การอนุรักษ์ไว้ให้คงอยู่และเป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ของชนรุ่นหลังต่อไป จึงต้องมีการทำนุบำรุง รักษา และอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ให้คงอยู่ตลอดไป ซึ่งการที่จะทำนุบำรุง รักษา และอนุรักษ์สถานที่ดังกล่าวให้คงทนถาวรนั้นจะต้องอาศัยความร่วมมือของประชาชนในพื้นที่ทุกภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ผู้นำชุมชน ผู้ประกอบการร้านค้าประชาชนทั่วไปหรือแม้กระทั่งนักท่องเที่ยวก็ตาม เข้ามามีส่วนร่วมและมีบทบาท แสดงความคิดเห็นในการพัฒนาปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวเหล่านั้น เพื่อการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมให้คงอยู่ถาวรสืบไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครพนม
2. เพื่อศึกษาระดับบทบาทการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครพนม

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้า ตำรา เอกสารงานวิจัย แนวคิด ทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ดังเช่น แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม แนวคิด

เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน องค์ประกอบของการท่องเที่ยว และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาอ้างอิงในการกำหนดกรอบแนวคิดของการวิจัย การกำหนดตัวแปร การวิจัย รวมถึงการอภิปรายผลงานการวิจัย

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนจังหวัดนครพนมในพื้นที่ 5 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองนครพนม อำเภอธาตุพนม อำเภอเรณูนคร อำเภอท่าอุเทน และอำเภอนาหว้า จำนวนทั้งสิ้น 324,014 คน (รายงานสถิติจำนวนประชากร จังหวัดนครพนม: 2557) กำหนดกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้ ประชาชน ผู้ประกอบการและเจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้นำชุมชน จำนวน 400 คน

ประชาชน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยวิธีการดำเนินการวิจัยในลักษณะการวิจัยผสมผสานระหว่าง การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามกับประชาชน และผู้ประกอบการจำนวน 375 ชุด และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้แบบสัมภาษณ์กับ เจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐ ผู้นำชุมชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 25 ชุด โดยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม :กรณีศึกษา จังหวัดนครพนม พบว่า ประชาชนทุกภาคส่วนในพื้นที่ จังหวัดนครพนมมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามบทบาทหน้าที่ ที่แตกต่างกันไปตามลักษณะพื้นที่และลักษณะทางกายภาพ ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับบทบาทการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เป็นรายด้าน

รายละเอียด	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน(S.D)	ระดับบทบาทการมี ส่วนร่วมของประชาชน
ด้านการวางแผนในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว	3.19	0.94	ปานกลาง
ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	3.04	1.14	ปานกลาง
ด้านการร่วมกันปฏิบัติ	3.31	0.62	ปานกลาง
ด้านการทำนุบำรุงรักษา	3.24	0.83	ปานกลาง
ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์	3.67	0.81	มาก
รวม	3.32	0.77	ปานกลาง

จากตารางที่ 1 พบว่าบทบาทการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของประชาชนจังหวัดนครพนม อยู่ในระดับปานกลาง $\bar{X}=3.32$ และเมื่อพิจารณาเรียงลำดับเป็นรายด้านพบว่า ด้านประชาชนมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ อยู่ระดับมาก $\bar{X}=3.67$ และส่วนด้านอื่นๆ อยู่ระดับปานกลาง คือด้านการมีส่วนร่วมในด้านการร่วมกัน

ปฏิบัติ $\bar{X}=3.31$ ด้านการทำนุบำรุงรักษา $\bar{X}=3.24$ ด้านการวางแผนในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว $\bar{X}=3.19$ และด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ $\bar{X}=3.04$ ตามลำดับ

ผู้ประกอบการ

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับบทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ประกอบการในการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เป็นรายด้าน

รายละเอียด	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน(S.D)	ระดับบทบาทการมี ส่วนร่วมของผู้ประกอบการ
ด้านการวางแผนในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว	3.18	1.03	ปานกลาง
ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	3.12	0.87	ปานกลาง
ด้านการร่วมกันปฏิบัติ	3.59	0.84	มาก
ด้านการทำนุบำรุงรักษา	3.47	0.77	ปานกลาง
ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์	3.77	0.80	มาก
รวม	3.45	0.70	ปานกลาง

จากตารางที่ 2 พบว่าบทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ประกอบการในการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดนครพนม โดยภาพรวม อยู่ระดับปานกลาง $\bar{X}=3.45$ และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ผู้ประกอบการมีบทบาทในด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ อยู่ในระดับมาก $\bar{X}=3.77$ รองลงมาคือมีบทบาทด้านการร่วมกันปฏิบัติ $\bar{X}=3.59$ สำหรับ

บทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ประกอบการด้านการทำนุบำรุงรักษา ด้านการวางแผนในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวและด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ อยู่ในระดับปานกลางทั้ง 3 ด้าน $\bar{X}=3.47$, $\bar{X}=3.18$ และ $\bar{X}=3.12$ ตามลำดับ

**เจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐ กำหนด
ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล และ
ผู้นำชุมชนสรุปผลการวิจัยด้านต่าง ๆ ได้ดังนี้**

ด้านการบริหารจัดการ

1. มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ การอนุรักษ์
แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยการเข้าร่วมประชุมกับ
คณะกรรมการบริหารจัดการโดยมีการจัดตกแต่งสถานที่
ท่องเที่ยว ทำความสะอาด บริเวณแหล่งท่องเที่ยวให้เป็น
ระเบียบเรียบร้อย สวยงาม

2. มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการในรูปแบบจิต
อาสา เพื่อร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

3. มีส่วนร่วมในการประชุมแผนและบริหาร
จัดการตามแผนการทำงานท่องเที่ยว

4. มีส่วนร่วมในการจัดระบบการรักษาความ
ปลอดภัย ความสงบเรียบร้อย ต่อสถานที่
ท่องเที่ยวและอำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยว

5. มีส่วนร่วมในการจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับ
การส่งเสริมและอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่โดยส่ง
บุคลากรของหน่วยงานเข้าไปมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการจัด
กิจกรรมทางวัฒนธรรมท้องถิ่น

6. มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศูนย์จำหน่าย
สินค้า OTOP มีส่วนร่วมในการจัดตั้งกลุ่ม ทอผ้าไหม ผ้า
ฝ้าย เครื่องดนตรีไทย เพื่อเป็นการสืบสานอนุรักษ์
ศิลปวัฒนธรรมในท้องถิ่น

7. มีส่วนร่วมในการกำหนดแผนงานโครงการ
อนุรักษ์พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมมีการ
กำหนดหน้าที่รับผิดชอบชัดเจน

ด้านการวางแผน

1. มีส่วนร่วมในการประชุมวางแผนกับชุมชน
หน่วยงานภาครัฐหลาย ๆ ฝ่าย นายอำเภอ วัฒนธรรม
จังหวัดและชาวบ้านในชุมชนเพื่อการอนุรักษ์แหล่ง
ท่องเที่ยวในพื้นที่นั้น ๆ เช่น การวางแผนจัดระเบียบ
ร้านค้าภายในและบริการรอบ ๆ แหล่งท่องเที่ยว การทำ
ความสะอาดบริเวณ บ้าน วัด โบราณสถาน โบราณวัตถุ
สถานที่ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่สำคัญ ๆ วางแผนจัดทำ
กิจกรรมอื่นๆ ที่เป็นการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวให้สวยงาม
สะอาดสร้างความประทับใจให้กับผู้พบเห็น

2. มีส่วนร่วมวางแผนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

ร่วมออกแบบประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวทาง
วัฒนธรรมภายในพื้นที่ มีการวางแผนประชาสัมพันธ์กับ
ชาวบ้านจัดทำภาคีเครือข่าย วางแผนด้านสื่อวัฒนธรรม มี
ส่วนร่วมในการจัดโครงการต่างๆ เช่น การทำบุญตักบาตร
หน้าวัดพระธาตุพนม จัดทำโครงการพ่อน้ำทิพย์เพื่อ
ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน มีการวางแผนระดม
ชาวบ้านในชุมชนผลิตเครื่องเล่นดนตรีไทย เช่น แคน พิณ
โปงลาง วางแผนจัดตั้งศูนย์ทอผ้าในชุมชน เป็นต้น

3. มีส่วนร่วมในการวางแผนระหว่างวัดกับชุมชน
โดยจัดให้มีมัคคุเทศก์น้อยไว้คอยบริการในแหล่ง
ท่องเที่ยวเพื่อช่วยแนะนำให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว

4. มีส่วนร่วมในการปรึกษาหารือแสดงความ
คิดเห็นหาแนวทางวิธีการจัดการวางแผนอนุรักษ์แหล่ง
ท่องเที่ยว หรือประเพณีเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น
ประเพณีไหลเรือไฟงานนมัสการองค์พระธาตุพนม ในการ
วางแผนแบ่งงานหน้าที่รับผิดชอบที่ชัดเจน การจัดทำเรือ
ไฟ การจัดระเบียบขายของภายในบริเวณแหล่งท่องเที่ยว

5. มีส่วนร่วมในการปรึกษาหารือแสดงความ
คิดเห็นหาแนวทางวิธีการ การวางแผนอนุรักษ์แหล่ง
ท่องเที่ยว หรือประเพณีเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยการ
วางแผนแบ่งงานหน้าที่รับผิดชอบที่ชัดเจน

6. มีส่วนร่วมในการวางแผนจัดกิจกรรม
งบประมาณดำเนินการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวเชิง
วัฒนธรรมให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

ด้านการดำเนินงานและการปฏิบัติ

1. มีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานตามแผนที่วางไว้
เช่น การจัดทำเรือไฟในประเพณีไหลเรือไฟเนื่องในวัน
ออกพรรษาของอำเภอเมืองนครพนม มีวิธีดำเนินการ มี
การแบ่งงานกันไปปฏิบัติอย่างชัดเจน เช่น ฝ่ายจัดหา
อุปกรณ์ ฝ่ายจัดทำ ฝ่ายแนะนำสถานที่ท่องเที่ยว ฝ่าย
แนะนำแหล่งท่องเที่ยวและการเดินทางเพื่ออำนวยความสะดวก
ให้กับนักท่องเที่ยว งานนมัสการองค์พระธาตุพนม
มีการดำเนินงานและการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้อย่าง
ชัดเจน เช่น การจัดหานางรำขององค์พระธาตุพนม มีการ
สลับสับเปลี่ยนหมุนเวียนกันดำเนินงานทุกๆ หมู่บ้านจน
ครบ มีการทำบุญตักบาตรในตอนเช้า ดำเนินการจัด
ระเบียบร้านค้าภายในและรอบๆ บริเวณวัด มีกิจกรรมน้อง
ใหม่พาไหว้พระและอื่นๆ ที่สามารถเข้าไปมีส่วนร่วมใน
การดำเนินงานและการปฏิบัติได้

2. มีส่วนร่วมในการดำเนินงานและการปฏิบัติ ตามนโยบายและวิสัยทัศน์ของแผนการท่องเที่ยว นครพนม ซึ่งให้ความสำคัญในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ในทุกรูปแบบ

3. มีส่วนร่วมในการดำเนินการโดยการปฏิบัติ ตามกฎ ระเบียบของชุมชน เช่น ร่วมกันแต่งกายชุดไทย ร่วมกันจัดกิจกรรมต้อนรับนักท่องเที่ยว เช่น การฟ้อนรำ การละเล่นดนตรีพื้นบ้าน เป็นต้น

4. มีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การจัดตั้งกลุ่ม แม่บ้านที่อำเภอธาตุพนมเพื่อช่วยเหลือคนในชุมชนโดย หาแนวทางในการดำเนินงานและการปฏิบัติที่แตกต่าง กันตามลักษณะพื้นที่และความถนัดของคนในชุมชน เช่น กลุ่ม จัดทำดอกไม้จันทร์ กลุ่มจัดทำเหรียญโปรยทาน กลุ่มตัด ใบบทองห่อกละเม เป็นต้น

5. การจัดแสดงสินค้า และแสดงศิลปวัฒนธรรม ในอำเภอเรณูนคร การเปิดศูนย์ร้านขายสินค้าพื้นเมือง สินค้า OTOP อาทิเช่น เครื่องดนตรีไทย พิณ แคน โปงลาง ผ้าทอพื้นเมือง ผ้าฝ้าย ผ้าไหม ในอำเภอนาหว้า นอกจากนี้ยังมีการจัดให้มีมัคคุเทศก์น้อยไว้คอยให้ คำแนะนำสถานที่ท่องเที่ยว โบราณสถาน โบราณวัตถุ แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมต่างๆ ในพื้นที่ และ ให้บริการอำนวยความสะดวกกับผู้ที่มาเยี่ยมชม

6. มีส่วนร่วมในการดำเนินงานจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของจังหวัดนครพนม เช่น สถานที่ตั้งของพระธาตุทั้ง 7 ในจังหวัดนครพนม มีการนำ สินค้าพื้นเมือง การแสดงศิลป วัฒนธรรม เพื่อ ประชาสัมพันธ์ความเป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของ จังหวัด มีการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ภายในชุมชน เปิดศูนย์ ศิลปชีพหัตถกรรมพื้นบ้านให้เข้าชม มีกิจกรรมน้องใหม่ พาไหว้พระตามรอยวัฒนธรรมในพื้นที่

ด้านบำรุงรักษาและปรับปรุงแก้ไข

1. มีส่วนร่วมในการส่งเสริมบุคลากรทางการ ศึกษาให้เข้ามาร่วมกับเจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐเพื่อหา แนวทางการอนุรักษ์ บำรุงรักษาแหล่งท่องเที่ยวทาง วัฒนธรรมในพื้นที่ให้คงอยู่ตลอดไป

2. มีส่วนร่วมในการจัดสรรงบประมาณเพื่อ การบำรุงรักษาสถานที่ท่องเที่ยวโดยการจัดหาจัดจ้าง เจ้าหน้าที่เพื่อดูแลบำรุงรักษาสถานที่นั้นๆ

3. มีส่วนร่วมในการสร้างความรู้ความเข้าใจหา วิธีการปรับปรุงแก้ไข เช่น ทำอย่างไรให้นักท่องเที่ยว ประทับใจเมื่อได้มาเที่ยวชมสถานที่นั้นๆ และสร้าง จิตสำนึกให้ประชาชนในพื้นที่ร่วมกันอนุรักษ์ บำรุงรักษา พัฒนาให้แหล่งท่องเที่ยวมีความสวยงามแบบยั่งยืนและมี คุณค่าตลอดไป

4. มีส่วนร่วมในการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ ศิลปวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นอันดีงามที่สืบทอดกันมา เช่น มีการณรงค์ให้ผู้เข้าวัดแต่งกายสุภาพ เมื่อเข้ากราบ ไหว้สักการะพระธาตุพนม และเมื่อพบเห็นผู้แต่งกายไม่ สุภาพจะจัดเตรียมเสื้อผ้าให้เปลี่ยนเพื่อรักษาความเป็น เอกลักษณะของชาวพื้นเมืองไว้ได้

5. มีส่วนร่วมในการจรรโลงวัฒนธรรมพื้นฐาน เช่น มีการจัดอบรมด้านภาษาท้องถิ่นซึ่งเป็นการรักษา วัฒนธรรมเช่นกัน มีการจัดงานวันภูไทเพื่อให้เยาวชน รักษาขนบธรรมเนียมประเพณีทางวัฒนธรรมท้องถิ่นไว้ ไม่ให้ไปหลงไหลวัฒนธรรมตะวันตก

6. มีส่วนร่วมในการผลักดันให้องค์พระธาตุพนม เป็นมรดกโลกโดยการบำรุงรักษาความสะอาดบริเวณหน้า วัด การจัดระเบียบร้านค้าต่างๆ ให้อยู่ในบริเวณเดียวกัน อย่างเป็นระเบียบ

7. มีส่วนร่วมกับคนในชุมชนช่วยกันรักษา ซ่อมบำรุงในเรื่องการจัดร้านจำหน่ายสินค้า OTOP ร่วม รักษาประเพณีวัฒนธรรมให้คงอยู่ มีการซ่อมบำรุงเครื่อง ดนตรีไทย มีการพัฒนาต่อยอดให้เป็นสินค้าพื้นเมืองเพื่อ เป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม

8. มีส่วนร่วมในการบำรุงรักษา ซ่อมแซม ปรับปรุงสถานที่ท่องเที่ยวในส่วนที่ชำรุด เช่น วัด โบสถ์ โบราณสถาน โบราณวัตถุ แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ต่างๆ ในพื้นที่

9. เมื่อพบปัญหาแล้วหาทางแก้ไขในทันที เพื่อรักษาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมนั้นไว้ให้มีสภาพ คงทน สวยงาม สร้างความประทับใจแก่ผู้พบเห็น

10. มีส่วนร่วมในการประชุมเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น มารวมกัน และหาแนวทางแก้ไขปัญหานั้นร่วมกัน

ด้านการคมนาคม

1. มีส่วนร่วมในการส่งเสริมการท่องเที่ยว โดย จัดให้มีรถรางไว้คอยบริการชมรอบเมืองรถสามล้อรับจ้าง เรือของเทศบาลที่จัดไว้สำหรับนักท่องเที่ยว

2. มีเครื่องบินวันละ 2 เที่ยวบิน มีการจัดรถตู้ รถยนต์ไว้คอยบริการแก่นักท่องเที่ยวภายในสนามบิน

3. มีรถทัวร์ประจำทางเพื่อให้บริการด้านการคมนาคมอย่างสะดวกสบาย

4. มีการจัดบริการมัคคุเทศก์เด็กนำทางไปยังสถานที่ท่องเที่ยว แหล่งวัฒนธรรมต่างๆ ภายในพื้นที่

5. มีการจัดเวรยามรักษาความปลอดภัยภายในบริเวณสถานที่ท่องเที่ยว

ด้านการส่งเสริมเศรษฐกิจภายในชุมชนของแหล่งท่องเที่ยว

1. มีส่วนร่วมในการส่งเสริมและจัดโซนสินค้าเป็นระเบียบ สวยงาม มีการควบคุมราคาสินค้าเพื่อให้นักท่องเที่ยวเกิดความน่าเชื่อถือ

2. มีส่วนร่วมส่งเสริมให้มีสินค้าภายในชุมชนซึ่งเป็นสินค้า OTOP ของท้องถิ่นจัดให้มีสินค้าจำหน่ายของที่ระลึกภายในพิพิธภัณฑ์ เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เก็บความทรงจำ

3. มีส่วนร่วมกับชุมชนในการส่งเสริมให้ชาวบ้านทุกคนในหมู่บ้านมีงานทำ สร้างรายได้ภายในชุมชน เช่น การทำกละเมฆาย การจำหน่ายองค์พระธาตุจำลอง จำหน่ายเสื้อผ้า ภาพถ่าย โปสเตอร์

4. ส่งเสริมจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ภายในชุมชนการทำดอกไม้จันทร์ เหยียบไทรย่น ฝึกใบตองห่อกละเมฆ ส่งเสริมการจัดตั้งกลุ่มผ้าทอ ผ้าพื้นเมือง กลุ่มผลิตภัณฑ์พื้นเมือง กลุ่มนวดแผนไทย กลุ่มผลิตของฝากที่ระลึกต่างๆ กลุ่มอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม

5. มีการส่งเสริมเศรษฐกิจในชุมชนโดยการจัดงาน “ตลาดต้องชม” มีการนำสินค้าพื้นเมือง อาหารพื้นเมือง การจำลองชีวิตพื้นเมือง เครื่องจักรสาน ตะกร้า กระเป๋าถักทอมือ

6. ส่งเสริมสินค้าพื้นเมือง ผลิตภัณฑ์เครื่องเงินบูชาเหรียญพระพุทธรูปและเหรียญที่ระลึกต่างๆ

7. ส่งเสริมให้ความร่วมมือสนับสนุนการจัดตั้งสหกรณ์ร้านค้าในชุมชน

8. ส่งเสริมให้มีมัคคุเทศก์น้อยคอยแนะนำนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวชมแหล่งท่องเที่ยวศิลปวัฒนธรรมในท้องถิ่น

สรุปและวิจารณ์ผล

บทบาทการมีส่วนร่วมของประชาชน

จากการศึกษาบทบาทการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผนในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการร่วมกันปฏิบัติ ด้านการบำรุงรักษา และด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชาชนมีบทบาทในการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดนครพนมโดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง มีบทบาทด้านการวางแผนในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการร่วมกันปฏิบัติ และด้านการบำรุงรักษา อยู่ระดับปานกลางทุกด้านเช่นกัน ทั้งนี้อาจเกิดจากการที่ประชาชนส่วนใหญ่ในพื้นที่มีอาชีพเกษตรกรรม (ทำนา ทำสวน ทำไร่) จึงทำให้ไม่มีเวลาในการเข้าร่วมกิจกรรมหรือเข้าร่วมประชุมแสดงความคิดเห็นหรือร่วมวางแผนกับหน่วยงานภาครัฐในการดำเนินการเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวและหาแนวทางการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในท้องถิ่นของตนเองให้มีความสวยงามคงทน ถาวร หรือไม่สามารถเข้ามามีส่วนร่วมหรือมีบทบาทในการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในพื้นที่ทุกครั้งที่มีการขอความร่วมมือจากหน่วยงานภาครัฐ หรือจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่มีภาระหน้าที่หลักต้องรับผิดชอบในการประกอบกิจการเพื่อทำมาหาเลี้ยงชีพในการดำรงชีวิตประจำวัน จึงทำให้บทบาทการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในพื้นที่อยู่ระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ถนัด เหมโส (2548) ได้ทำการวิจัยเรื่องการบริหารส่วนตำบลต่อการอนุรักษ์และพัฒนาวัฒนธรรมกรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดหนองบัวลำภู พบว่า บทบาทในการอนุรักษ์วัฒนธรรมโดยทั่วไปอยู่ในระดับปานกลาง และยังคงสอดคล้องกับงานวิจัยของคมลักษณ์ สงทิพย์ (2557) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของประชาชน กรณีศึกษา ตลาดน้ำวัดตะเคียน อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี ซึ่งผลการวิจัยพบว่า

ประชาชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ตลาดน้ำตะเคียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ญัฐฐา ผิวมา ภัทรพร ทิมแดง และจุฑาวุฒิ จัทรมาลี (2549) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์กรณีศึกษาตลาดน้ำไทรน้อย จังหวัดนนทบุรี ผลการศึกษา พบว่าชุมชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในระดับปานกลางเช่นกัน

บทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ประกอบการ

จากการศึกษาบทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ประกอบการในการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผนในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจด้านการร่วมกันปฏิบัติ ด้านการทํานุบำรุงรักษา และด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ พบว่า โดยภาพรวมผู้ประกอบการมีบทบาทการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เนื่องจากผู้ประกอบการร้านค้าหรือผู้ประกอบการธุรกิจอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นธุรกิจส่วนตัวหรือรับจ้างทั่วไปตามสถานประกอบการ มีเวลาจำกัดในการทำงานหรือมีการกำหนดเวลาในการประกอบกิจการแล้วแต่สถานประกอบการนั้นๆ จะกำหนดขึ้น จึงทำให้บางครั้งเมื่อมีการขอความร่วมมือหรือขอความคิดเห็นหรือขอเชิญเข้าร่วมประชุมเพื่อวางแผนเกี่ยวกับการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในพื้นที่ของตนเองไม่สามารถเข้าร่วมประชุมปรึกษาหารือได้ทุกครั้งไป ประกอบกับการทำงานของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวขึ้นจะทำงานกันในเวลาราชการเป็นส่วนมาก ซึ่งเป็นเวลาที่ผู้ประกอบการร้านค้าต่างๆ เปิดให้บริการกับลูกค้าเช่นเดียวกัน จึงทำให้การรับรู้ข้อมูลข่าวสารการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมไม่ครบถ้วนและต่อเนื่อง ส่งผลให้มีบทบาทการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในพื้นที่โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของญัฐฐา หมีนหนู (2555) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนกรณีศึกษา เทศบาลตำบลทะเลน้อยและเทศบาลตำบลพนาสูง อำเภอกวนขนุน

จังหวัดพัทลุง พบว่าการมีส่วนร่วมด้านการรับผลประโยชน์โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อแยกบทบาทการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดนครศรีธรรมเป็นรายด้านพบว่า ด้านการร่วมกันปฏิบัติและด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ มีบทบาทอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะผู้ประกอบการร้านค้าหรือผู้ประกอบการกิจการทั่วไป ส่วนมากประกอบธุรกิจการค้าขายหรือร้านค้าที่มีสินค้าบางรายการสามารถนำไปใช้สนับสนุนการดำเนินงานเกี่ยวกับการทำนุบำรุงรักษา เพื่อการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในพื้นที่ได้ เช่น การปรับปรุงภูมิทัศน์ การปรับปรุงโบราณสถาน โบราณวัตถุ หรือการต่อเติมอาคาร สถานที่ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมให้มีความคงทน สวยงาม ซึ่งผู้ประกอบการกิจการขายวัสดุก่อสร้าง กิจการร้านขายวัสดุสำนักงาน ผู้ประกอบการกิจการขายเครื่องสังฆทานหรือแม้กระทั่งผู้ประกอบการร้านถ่ายภาพสวยงามตามสถานที่ต่างๆ เน้นที่เป็นโบราณสถาน โบราณวัตถุ แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่สำคัญในพื้นที่ รวมถึงร้านขายของฝากหรือ ร้านขายของที่ระลึกอันเป็นสัญลักษณ์บ่งบอกความเป็นวัฒนธรรมของพื้นที่นั้นๆ และผู้ประกอบการบางรายยังมีส่วนร่วมหรือมีโอกาสในการเสนอแนะความคิดเห็นกับชุมชนหรือหน่วยงานภาครัฐในการดำเนินการเพื่ออนุรักษ์ บำรุง รักษา พื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในพื้นที่ได้ในบางครั้งหรือในบางกิจกรรม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของธัญญศิริ ระวีวรรณ ลินจง โพชาริ และโอษฐ์ญา บัวธรรม (2558) ที่ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนและความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวภูหินลาดช่อฟ้า จังหวัดหนองบัวลำภู พบว่า การมีส่วนร่วมของผู้ประกอบการด้านคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติมีความเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมาก และบทบาทการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของผู้ประกอบการด้านการวางแผนในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการร่วมกันปฏิบัติ อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ญัฐฐา หมีนหนู (2555) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนกรณีศึกษา

เทศบาลตำบลทะเลน้อยและเทศบาลตำบลพนางตุง อำเภอกวนขนุน จังหวัดพัทลุง พบว่าชุมชนมีส่วนร่วมด้านการวางแผนโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และมีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติกิจกรรมโดยรวม อยู่ในระดับปานกลางเช่นกัน

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

จากผลการศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดนครพนม พบว่า ระดับบทบาทการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครพนมมีประเด็นเสนอแนะดังนี้

1.ด้านการวางแผนในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว เจ้าหน้าที่ภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวควรมีการประชุมวางแผนงานที่ชัดเจน โดยให้ตัวแทนประชาชนและผู้ประกอบการมีส่วนร่วมในการประชุมวางแผนการดำเนินงานเพื่อการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมทั้งนี้เพื่อให้การวางแผนจัดการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวสอดคล้องกับบริบทของแต่ละพื้นที่และมอบหมายให้ผู้นำชุมชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน ไปดำเนินการตามแผนที่วางไว้อย่างต่อเนื่องเพื่อให้การดำเนินงานการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

2.ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ควรมีการจัดประชุมคณะกรรมการหมู่บ้านโดยให้ตัวแทนของประชาชนในแต่ละกลุ่มเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจการดำเนินงานเพื่อการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในพื้นที่ของตนเอง

3.ด้านการร่วมนกันปฏิบัติ เจ้าหน้าที่ภาครัฐและประชาชนทั่วไปควรมีการประชุมวางแผนการปฏิบัติงานร่วมกันและมีการกำหนดขั้นตอนและวิธีการปฏิบัติงานในการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในพื้นที่ของตนเองอย่างชัดเจน เพื่อให้ทุกคนได้เข้าใจตรงกันถึงแนวทางการปฏิบัติเพื่อจะได้นำไปกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบในการปฏิบัติงานตามความถนัดของตนเอง เพื่อการปฏิบัติงานที่ทำให้เกิดผลสำเร็จได้เป็นอย่างดี และเป็นแนวทางปฏิบัติอย่างต่อเนื่องต่อไป

4.ด้านการทำนุบำรุงรักษา ควรมีการจัดสรรงบประมาณในการดำเนินงานเกี่ยวกับการทำนุ

บำรุงรักษาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เช่น โบราณสถาน โบราณวัตถุ วัตถุโบราณ อาคาร สถานที่ที่บ่งบอกถึงความเป็นวัฒนธรรมในพื้นที่ โดยการจัดจ้างคนงานเพื่อดูแลสถานที่ให้สวยงามอยู่เสมอจัดจ้างเวรยามรักษาความปลอดภัยให้เพียงพอกับการดูแลรักษาความปลอดภัยของแหล่งท่องเที่ยวเหล่านั้น จัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ในการทำนุบำรุง จัดซื้อต้นไม้ ดอกไม้เพื่อประดับตกแต่งอาคารสถานที่

5.ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ ควรมีการแบ่งสัดส่วนหรือการจัดสรรผลประโยชน์ ให้มีความเสมอภาคกัน อาจจะแต่งตั้งเป็นรูปแบบคณะกรรมการกลางเพื่อดำเนินการดูแลผลประโยชน์โดยให้ตัวแทนทุกภาคทั้งประชาชนและผู้ประกอบการเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการด้วย

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษาวิจัยต่อไป ควรทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “แนวทางการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดนครพนม” เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ดังนี้

1.ส่งเสริมอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของจังหวัดนครพนมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงมากขึ้นและ

2.พัฒนาเศรษฐกิจภายในจังหวัดให้มีความมั่นคง เพื่อเป็นฐานรากในการสร้างรายได้ให้กับประชาชนในพื้นที่ ทำให้มีอาชีพ มีรายได้ มีสถานภาพทางเศรษฐกิจและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

3.เพื่อเป็นการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมให้มีความสวยงาม คงทน ถาวรสามารถเป็นแหล่งท่องเที่ยวและศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ทางวัฒนธรรมของชนรุ่นหลังต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณ สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยรามคำแหง และขอบคุณคณาจารย์ทุกท่าน รวมถึงผู้ที่เกี่ยวข้องทุกท่านที่มีส่วนช่วยให้งานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- คมลักษณ์ สายทิพย์. 2557. การมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของประชาชน กรณีศึกษาตลาดน้ำวัดตะเคียน อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี. รายงานการวิจัย.
- ณัฏฐา ผิวมา และคณะ. 2549. การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์: กรณีศึกษาตลาดน้ำไทรน้อย จังหวัดนนทบุรี. รายงานการวิจัย.
- ณัฏฐธิดา หมื่นหนู. 2555. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา: เทศบาลตำบลทะเลน้อยและเทศบาลตำบลพนางตุง. รายงานการวิจัย.
- ณัด เหมโส. 2548. การบริหารส่วนตำบลต่อการอนุรักษ์และพัฒนาวัฒนธรรม(กรณีศึกษา อบต. จ.หนองบัวลำภู) กลุ่มงานวิจัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. รายงานการวิจัย.
- ธัญญาศิริ ระวีวรรณและคณะ. 2558. การมีส่วนร่วมของชุมชนและความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวภูหินลาดช่อฟ้า จังหวัดหนองบัวลำภู. รายงานการวิจัย.